

Opravljalna št.:

U-I-292/18

ECLI:

ECLI:SI:USRS:2019:Up.292.18

Akt:

Sodni red (Uradni list RS, št. 87/16), 2. odst. 77. čl.

Pravilnik o uporabi predalčnikov na Okrožnem sodišču v Mariboru, Višjem sodišču v Mariboru in Okrajnem sodišču v Mariboru št. Su 200100/2014 z dne 3. 9. 2014

Izrek:

Pobuda za začetek postopka za oceno ustavnosti drugega odstavka 77. člena Sodnega reda (Uradni list RS, št. 87/16) v delu, ki se glasi "razen če sodnik v posamezni zadevi določi drugače", in Pravilnika o uporabi predalčnikov na Okrožnem sodišču v Mariboru, Višjem sodišču v Mariboru in Okrajnem sodišču v Mariboru št. Su 200100/2014 z dne 3. 9. 2014 se zavrže.

Evidenčni stavek:

Ustavno sodišče zavrže ustavno pritožbo, če zoper izpodbijani posamični akt niso izčrpana vsa redna in izredna pravna sredstva. Pobudnik nima pravnega interesa, če ne izkaže, da bi morebitna ugoditev pobudi privedla do izboljšanja njegovega pravnega položaja. Pobudnik nima pravnega interesa, če ne izkaže, da izpodbijana določba neposredno posega v njegov pravni položaj.

Geslo:

1.5.51.1.2.1 - Ustavno sodstvo - Odločbe - Vrste odločitev Ustavnega sodišča - V postopku abstraktne presoje - Zavrženje pobude - Ker ni pravnega interesa.

1.4.51.4 - Ustavno sodstvo - Postopek - Procesne predpostavke (v vseh postopkih razen v postopku ustavne pritožbe) - Pravni interes za vložitev pobude.

1.5.5.2 - Ustavno sodstvo - Odločbe - Ločena mnenja članov - Odklonilna mnenja.

1.4.10.6 - Ustavno sodstvo - Postopek - Vmesni postopki - Izločitev sodnika.

Pravna podlaga:

Člen 25.3, Zakon o Ustavnem sodišču [ZUstS]

Opomba:**Dokument v PDF obliki:**

[U-I-292-18.pdf](#)

[U-I-292-18 - Odklonilno LM dr. Korpič - Horvat.pdf](#)

[U-I-292-18 - Odklonilno LM DDr. Jaklič.pdf](#)

Polno besedilo:

U-I-292/18-21

9. 5. 2019

SKLEP

Ustavno sodišče je v postopku za preizkus ustavne pobude Stanka Omerzuja, Maribor, na seji 9. maja 2019

sklenilo:

Pobuda za začetek postopka za oceno ustavnosti drugega odstavka 77. člena Sodnega reda (Uradni list RS, št. 87/16) v delu, ki se glasi "razen če sodnik v posamezni zadevi določi drugače", in Pravilnika o uporabi predalčnikov na Okrožnem sodišču v Mariboru, Višjem sodišču v Mariboru in Okrajnem sodišču v Mariboru št. Su 200100/2014 z dne 3. 9. 2014 se zavrže.

OBRAZLOŽITEV

1. Pobudnik vlaga pobudo za začetek postopka za oceno ustavnosti dela drugega odstavka 77. člena Sodnega reda in Pravilnika o uporabi predalčnikov na Okrožnem sodišču v Mariboru, Višjem sodišču v Mariboru in Okrajnem sodišču v Mariboru (v nadaljevanju Pravilnik). Izpodbijana določba Sodnega reda naj bi bila v nasprotju z 21., 22., 23., 27. in 29. členom Ustave ter 6. členom Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (Uradni list RS, št. 33/94, MP, št. 7/94 - v nadaljevanju EKČP), ker naj bi besedilo predpisa omogočalo protiustavno razlago in s tem kršenje pravic obdolžencev z neobrazloženim posedanjem na "zatožno klop" tudi tedaj, ko to ni nujno. Pravilnik naj bi bil v neskladju z 21., 22., 27. in 29. členom in prvim odstavkom 154. člena Ustave ter 6. členom EKČP, ker naj ne bi bil objavljen, ker naj bi urejal pravice obdolženca, pa jih ne bi smel, in ker naj bi eni stranki dovoljeval uporabo telefona, drugi pa ne. V primeru, da izpodbijani pravilnik ni predpis, temveč posamičen akt, pobudnik meni, da je v neskladju s četrtrim odstavkom 153. člena Ustave, ker ne temelji na zakonu. Predlaga začasno zadržanje izvršitve izpodbijane določbe Sodnega reda.

2. Pobudo za začetek postopka za oceno ustavnosti in zakonitosti lahko da, kdor izkaže svoj pravni interes (prvi odstavek 24. člena Zakona o Ustavnem sodišču, Uradni list RS, št. 64/07 - uradno prečiščeno besedilo in 109/12 - v nadaljevanju ZUstS). Po drugem odstavku navedenega člena je pravni interes podan, če predpis ali splošni akt, izdan za izvrševanje javnih pooblastil, katerega oceno pobudnik predlaga, neposredno posega v njegove pravice, pravne interese oziroma v njegov pravni položaj.

Glede drugega odstavka 77. člena Sodnega reda

3. Drugi odstavek 77. člena Sodnega reda predpisuje: "Na glavni obravnavi je v razpravnih dvoranah mesto tožilca, tožeče stranke oziroma predlagatelja na sodnikovi levi strani, zagovornika, obdolženca, tožene stranke oziroma nasprotne stranke pa na sodnikovi desni strani, razen če sodnik v posamezni zadevi določi drugače." Določba Sodnega reda v izpodbijanem delu ne učinkuje neposredno. Uveljavitev izjeme od predvidenega sedežnega reda je namreč mogoča

le s posebno sodniško odločitvijo. S prvim odstavkom 112. člena Zakona o kazenskem postopku (Uradni list RS, št. 32/12 – uradno prečiščeno besedilo, 47/13, 87/14 in 66/17 – v nadaljevanju ZKP) je predpisano, da se v kazenskem postopku odločbe izdajajo v obliki sodb, sklepov in odredb. S prvim odstavkom 299. člena ZKP je med drugim predpisano, da predsednik senata vodi glavno obravnavo. Po stališču procesne teorije se tako imenovano formalno procesno vodstvo iz prvega in tretjega odstavka 299. člena ZKP izvršuje s formalnimi odločbami, ki so potrebne za samo vodenje postopka, tj. s sklepi, s katerimi se odloča samo o procesnih vprašanjih.[1] S prvim odstavkom 303. člena ZKP je predpisano, da je zoper sklep o kazni dovoljena pritožba, vendar lahko senat ta sklep prekliče, z drugim odstavkom 303. člena ZKP pa je predpisano, da zoper druge odločbe, ki se nanašajo na vzdrževanje reda in vodstvo glavne obravnave, ni pritožbe. To pomeni, da se lahko morebitne kršitve v zvezi s temi odločbami uveljavljajo s pravnimi sredstvi zoper končno odločitev sodišča v kazenskem postopku.[2]

4. V takem položaju je pravni interes za pobudo za začetek postopka za oceno ustavnosti skladno s stališčem Ustavnega sodišča (sklep št. U-I-275/07 z dne 22. 11. 2007, Uradni list RS, št. 110/07, in OdlUS XVI, 82) podan, če pobudnik pod pogoji iz 50. do 60. člena ZUstS hkrati vloži tudi ustavno pritožbo zoper posamični akt, izdan na podlagi izpodbijanega predpisa. Pobudnik je svoj pravni interes za začetek postopka za oceno ustavnosti izpodbijane določbe utemeljeval z vloženo ustavno pritožbo zoper sklep o zavrnitvi zahteve za izločitev sodnice, ki jo je Ustavno sodišče s sklepom št. Up-606/18 z dne 14. 3. 2019 zavrglo. Glede na navedeno morebitna ugoditev pobudi na pravni položaj pobudnika ne bi mogla vplivati, kar pomeni, da pobudnik ne izkazuje pravnega interesa za začetek postopka za oceno ustavnosti izpodbijanega predpisa. Pravnega interesa pobudnik tudi ne more izkazati s trditvami, da bo na obravnavi tudi v prihodnje prišlo do enakih kršitev, in z navedbami, s katerimi utemeljuje, da mu v kazenskem postopku ni bil zagotovljen enakopraven položaj v primerjavi z državnim tožilcem, da je bila kršena njegova pravica do varstva človekove osebnosti in dostojanstva, da so bile kršene domneva nedolžnosti, pravica do obrambe in druga ustavna procesna jamstva. Te navedbe bodo namreč lahko upoštevne v konkretnem kazenskem postopku in v postopku s pravnimi sredstvi, pa tudi v postopku z ustavno pritožbo zoper sodbo po izčrpanju pravnih sredstev. Redna sodišča so zavezana k takšni razlagi predpisov, ki je skladna z Ustavo. Ustavno sodišče je namreč že večkrat poudarilo, da že iz prvega odstavka 15. člena Ustave, po katerem se človekove pravice in temeljne svoboščine uresničujejo neposredno na podlagi Ustave, in iz 125. člena Ustave, po katerem je sodnik vezan na Ustavo in zakon, izhaja zavezanost sodišč k spoštovanju človekovih pravic in temeljnih svoboščin. To pomeni, da je pravno varstvo pred Ustavnim sodiščem subsidiarne narave. To še posebej velja v položaju vložene pobude za začetek postopka za oceno ustavnosti predpisa, ki ne učinkuje neposredno. V takem primeru je namreč pravni interes iz prvega in drugega odstavka 24. člena ZUstS podan, če pobudnik pod pogoji iz 50. do 60. člena ZUstS hkrati vloži tudi ustavno pritožbo zoper posamični akt, izdan na podlagi izpodbijanega predpisa ali splošnega akta (pred tem mora izčrpati ustrezna pravna sredstva pred rednimi sodišči). Pravni interes v predmetni zadevi ni podan iz predhodno pojasnenih razlogov. Ker je pobudo v tem delu zavrglo, Ustavno sodišče ni presojalo pobudnikovih trditev, da se predmetna izjema od sedežnega reda v praksi ne uveljavlja na ustavnoskladen način.

Glede Pravilnika

5. Pobudnik navaja, da Pravilnika ni uspel pridobiti, ker ni objavljen, in da ga zato pobudi ni mogel priložiti. Kljub tej navedbi je Pravilnik priložen pobudnikovi vlogi. Pobudnik predlaga njegovo

razveljavitev, ne da bi opredelil, katere določbe naj bi bile ustavno sporne (kljub temu, da se je z vsebino Pravilnika očitno seznanil). S Pravilnikom je med drugim predpisano, da se v predalčnike, nameščene v avli sodišča, deponirajo vse naprave, ki omogočajo slikovno oziroma zvočno snemanje, da po opravljenem rentgenskem in osebnem pregledu varnostnik določi, katere naprave je stranka dolžna deponirati v predalčnik – primeroma so naštet mobilni aparat, fotoaparati, kamera, diktafon, prenosni računalnik –, in da se odvetnikom, državnim pravobranilcem, državnim tožilcem, notarjem in drugim uradnim osebam, ko opravljajo svojo službeno dolžnost, ter akreditiranim predstavnikom medijev naprave, ki omogočajo slikovno oziroma zvočno snemanje, odvzamejo le v izjemnih primerih na podlagi predhodne odredbe predsednika sodišča (1. in 2. člen Pravilnika).

6. Iz vsebine izpodbijanih določb je razvidno, da Pravilnik ne ureja pravnega položaja obdolženca, temveč je z njim določen režim vnosa in hrambe določenih tehničnih naprav v sodni zgradbi. Ne gre torej za določbe, ki bi urejale pravice strank v postopku, temveč za pravila hišnega reda, ki pa morajo biti izvršena tako, da so obdolžencu v postopku zagotovljene vse ustavne in zakonske pravice (primerjaj sklep Ustavnega sodišča št. U-I-317/05 z dne 4. 12. 2008, Uradni list RS, št. 119/08, in OdlUS XVII, 69). Ustavno sodišče namreč ocenjuje, da Pravilnik ne onemogoča izvrševanja navedenih pravic ter da je zakonit in ustavnoskladen postopek mogoče izvesti tudi brez vnosa tehničnih naprav, ki so predmet Pravilnika, v razpravno dvorano. Obdolžencu, ki na glavni obravnavi izkaže upravičen interes za uporabo deponirane naprave, mora sodišče na drug način omogočiti uresničitev namena, ki bi ga dosegel z uporabo te naprave. Če je dostop do deponirane naprave neobhoden, ga sodišče lahko zagotovi že z uporabo prvega odstavka 312. člena ZKP, s katerim je med drugim predpisano, da sme predsednik senata poleg zakonsko posebej določenih primerov prekiniti glavno obravnavo zato, da se v kratkem času pripravi obramba. Pravilnik zato ne posega v pobudnikove pravice oziroma v njegov pravni položaj, zaradi česar pobudnik, skladno s 24. členom ZUstS, ne izkazuje pravnega interesa za začetek postopka za oceno njegove ustavnosti. Pravnega interesa pobudnik tudi ne more izkazati s trditvami, povzetimi v 4. točki obrazložitve tega sklepa. Poleg tega iz dela pobudnikovih navedb izhaja, da svojega telefona sploh ni deponiral v predalčnik, temveč ga je ugasnjenega vnesel v razpravno dvorano, kar naj bi sodnica ugotovila in odredila izdelavo posebnega poročila o tem. Zato je Ustavno sodišče pobudo zavrglo tudi v tem delu. Glede na tako odločitev se Ustavno sodišče v zvezi s Pravilnikom ni spuščalo v presojo obstoja drugih zahtevanih procesnih predpostavk.

7. Ustavno sodišče je sprejelo ta sklep na podlagi tretjega odstavka 25. člena ZUstS v sestavi: predsednik dr. Rajko Knez ter sodnice in sodniki dr. Matej Accetto, dr. Dunja Jadek Pensa, DDr. Klemen Jaklič, dr. Etelka Korpič – Horvat, dr. Špelca Mežnar, Marko Šorli in dr. Katja Šugman Stubbs. Sodnik dr. Marijan Pavčnik je bil pri odločanju o tej zadevi izločen. Ustavno sodišče je sklep sprejelo s petimi glasovi proti trem. Proti so glasovali sodnica in sodnika Jaklič, Korpič – Horvat in Šorli. Sodnica in sodnik Jaklič in Korpič – Horvat sta dala odklonilni ločeni mnenji.

dr. Rajko Knez
Predsednik

[1] Š. Horvat, Zakon o kazenskem postopku s komentarjem, GV Založba, Ljubljana 2004, str. 251 in 648.

[2] Primerjaj tretji odstavek 399. člena ZKP, s katerim je predpisano, da se sklepi, ki se izdajo za pripravo glavne obravnave in sodbe, smejo izpodbijati samo v pritožbi zoper sodbo.

⇒

U-I-292/18-22

27. 5. 2019

Odklonilno ločeno mnenje sodnice dr. Etelke Korpič - Horvat k sklepu št. U-I-292/18 z dne 9. 5. 2019, ki se mu pridružujeta sodnika DDr. Klemen Jaklič in Marko Šorli Marko Šorli

1. Ustavno sodišče je v obravnavani zadevi pobudo za začetek postopka za oceno ustavnosti dela drugega odstavka 77. člena Sodnega reda (Uradni list RS, št. 87/16), ki določa sedežni red obdolženca v času glavne obravnave, zavrglo, ker je presodilo, da ni podan pravni interes.

2. Menim, da je sedežni red obdolženca v času glavne obravnave pomemben za obdolženca predvsem zaradi ohranjanja njegovega dostojanstva in pravice do učinkovitosti obrambe, kar sta pomembni človekovi pravici. Sodnik na podlagi pooblastila v Sodnem redu s svojo odločitvijo lahko neposredno posega v pravni položaj obdolženca. Sklep, da bo obdolženec sedel na "zatožni klopi" na sredini sodne dvorane, sodnik izreče ustno. Menim, da taka odločitev sodnika učinkuje neposredno, saj obdolženec ne more sedeti zraven zagovornika in uporabljati mize ves čas trajanja glavne obravnave; odločitev pa se lahko izpodbija šele zoper izdano sodbo. Torej, sodišču ni treba izdati pisnega sklepa o sedežnem redu in pritožba je možna šele po izdaji sodbe.

3. Ustavno sodišče se je v zadevi št. U-I-317/05 z dne 4. 12. 2008 že opredelilo, da določba Sodnega reda, "ki ureja, kateri stranki v postopku je med glavno obravnavo v razpravni dvorani odmerjeno mesto na levi strani in kateri stranki na desni strani sodnika, ne ureja položaja stranke v postopku in tako tudi ne položaja obdolženca v kazenskem postopku. Takšna določba ne posega neposredno v pravice ali v pravni položaj pobudnika, zato za oceno njene ustavnosti oziroma zakonitosti ne izkazuje pravnega interesa." Ustavno sodišče je menilo, da gre le za "hišno pravilo," ne pa za določbo, ki ureja položaj oziroma pravice strank v postopku. Vendar pa je ta presoja Ustavnega sodišča temeljila na prejšnji določbi drugega odstavka 77. člena Sodnega reda (Uradni list RS, št. [17/95](#), [35/98](#), [91/98](#), [22/2000](#), [113/2000](#), [62/01](#), [88/01](#), [102/01](#), [22/02](#), [15/03](#), [75/04](#), [138/04](#), [74/05](#), [5/07](#), [82/07](#), [16/08](#), [93/08](#), [110/08](#), [117/08](#), [22/10](#), [48/11](#), [15/15](#)), ki pa ni vsebovala pristavka "razen če sodnik v posamezni zadevi ne določi drugače."

4. Menim, da navedeno pooblastilo sodniku, ki mu ga daje veljavni Sodni red, ki je podzakonski akt, ne pomeni več "hišno pravilo," temveč gre za odločitev o človekovi pravici, ki sodi v zakonsko pristojnost. Zakon o kazenskem postopku (Uradni list RS, št. 32/12 – uradno prečiščeno besedilo, 47/13, 87/14 in 66/17 – v nadaljevanju ZKP) pa v 303. členu dovoljuje pritožbo le zoper sklep o kazni; zoper druge odločbe, ki se nanašajo na vzdrževanje reda in vodstvo glavne obravnave, pa ni posebne pritožbe. Ker gre, po mojem mnenju, za poseg v človekovo pravico do dostojanstva in pravico do učinkovite obrambe ter tudi v druge človekove pravice, je odločitev sodnika ključna, saj neposredno vpliva na pravni položaj obdolženca. Pobudnik na to posebej opozarja, ko navaja, da mu ni bil zagotovljen enakopraven položaj v primerjavi z državnim tožilcem, ki je nasprotna stranka v postopku. Enak pravni položaj obdolžencu določa 22. člen Ustave, po katerem mu je zagotovljeno enako varstvo pravic in s tem pošten sodni postopek. Gre tudi za kršitev pravice spoštovanja domneve nedolžnosti, ki je varovana v 27. členu Ustave, in kršitev pravnih jamstev v kazenskem postopku (29. člen Ustave).^[1] Upoštevati je treba tudi, da psihološki učinki sedežnega reda v sodni dvorani prejudicirajo odločitve sodišča.

5. Glede na navedeno menim, da pooblastilo sodniku, ki mu ga daje Sodni red, da odloča na podlagi proste presoje, kje naj sedi obdolženi, sega na raven pravice, katere način uresničevanja se po drugem odstavku 15. člena Ustave lahko ureja le z zakonom, in ker se odločitev sodnika ne more izpodbijati s pravnim sredstvom, učinkuje neposredno. Sodnikova odločitev o sedežnem redu ureja tudi pravni položaj obdolženca v postopku ter posega v obdolženčeve pravice in pravne interese (24. člen Zakona o Ustavnem sodišču, Uradni list RS, št. 64/07 – uradno prečiščeno besedilo in 109/12 – ZUstS). Zato menim, da pobudnik izkazuje pravni interes in bi sodišče moralo zadevo meritorno obravnavati.

Sodnica
dr. Etelka Korpič – Horvat

DDr Klemen Jaklič
Sodnik

Marko Šorli
Sodnik

^[1] Glej sklep Ustavnega sodišča št. U-I-317/05.

⇒

U-I-292/18-23
28. 5. 2019

**ODKLONILNO LOČENO MNENJE SODNIKA DDR. KLEMNA JAKLIČA K
SKLEPU ŠT. U-I-292/18 Z DNE 28. 5. 2019**

KJE SEDI OBTOŽENI? - DRUGIČ

I.

1. Ustavno pritožbo v tej zadevi bi sprejel v obravnavo (zakaj tako, glej moje odklonilno ločeno mnenje k sklepu št. Up-606/18). Že iz tega razloga bi v obravnavo sprejel tudi pritožnikovo pobudo za presojo ustavnosti.

2. Tako ustavna pritožba kot pobuda odpirata zelo pomembno pravno vprašanje – kje naj na glavni obravnavi sedi obtoženi v kazenskem postopku? Sodni red določa, da tožilec sedi na sodnikovi levi strani, obtoženec in njegov zagovornik pa na sodnikovi desni strani, če sodnik ne odloči drugače. Problem je v zadnjem delu te določbe: "če sodnik ne odloči drugače". Kot je pokazala empirična raziskava (glej spis), se ta določba v praksi praviloma uporablja tako, da obtoženec ne sedi na sodnikovi desni in torej na nasprotni strani kot njegov tožnik, ampak na sredini, tj. sam na "zatožni klopi". Njegov zagovornik in tožnik pa sedita vsaksebi na sodnikovi desni oziroma levi.

3. Takšna ureditev v praksi (tj. takšno učinkovanje omenjene določbe v dejanskem življenju) je po moji oceni grobo protiustavna, še posebej pa v kontekstu tranzicijskih demokracij, kjer je toliko pomembnejše, da se nova ureditev kazenskega postopka tudi na simbolni ravni jasno loči od tiste iz nedemokratskih časov, ki ni temeljila na kontradiktornosti oziroma enakosti orožij nasprotnih strank (tožilstva in obtoženca), temveč na dominantni vlogi države v razmerju do posameznika kot zgolj objekta inkvizitornega postopka. Ne strinjam se s stališčem, da gre pri določitvi sedeža obtoženca iz Sodnega reda zgolj za nedolžno "hišno pravilo", ki v pravice obtoženega sploh ne posega. Takšna določba namreč že na simbolni ravni ruši enakopravnost in dostojanstvo obtoženega, ga napravi za nekaj manj, kot pa je njegov tožnik, obenem pa je s tem otežen tudi obtoženčev najtesnejši mogoči stik z njegovim zagovornikom, ki bi ga sicer imel, če bi lahko sedel poleg slednjega, torej nasproti tožilca na sodnikovi desni.

4. Člen 29 Ustave v svoji dikciji izrecno poudarja enakopravnost. Ta izrecno ustavno zahtevana enakopravnost ima vse lastnosti enakega varstva pravic, ki jih zagotavlja tudi 22. člen Ustave. Iz jamstva enakosti orožij med strankama kazenskega postopka nedvomno izhaja, da mora imeti obtoženec tudi med glavno obravnavo zagotovljen tak položaj, ki mu omogoča spoštovanje njegovega dostojanstva, ki mu omogoča enak položaj v primerjavi s tožilcem, vključno z enako možnostjo zaslišanja prič, ki mu daje enake dejanske možnosti za spremljanje glavne obravnave in za pripravo obrambe tudi med samo glavno obravnavo, in to ne glede na to, ali se brani sam ali z zagovornikom, če se brani z zagovornikom, pa mora imeti tudi kar najbolj nemoteno možnost posvetovanja z njim. Ta temeljna jamstva zagotavlja tudi Konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (v nadaljevanju EKČP). Tudi drugi in tretji odstavek 6. člena EKČP po razlagi Evropskega sodišča za človekove pravice (v nadaljevanju ESČP) med drugim zahtevata enakost orožij (*fair balance*). Ob tem ESČP stalno poudarja, da namen EKČP ni varovanje pravic, ki bi bile teoretične ali iluzorne, ampak je namen varovati pravice, ki so dejanske in v praksi učinkovite. Dejstvo je, da sporna določba Sodnega reda, tako kot učinkuje v prevladujoči praksi slovenskih sodišč, ne predstavlja učinkovitega varstva temeljnega jamstva enakopravnosti in

dostojanstva strank; kot omenjeno, v praksi učinkuje tako, da obtoženi praviloma sedi na "zatožni klopi", ne pa na sodnikovi desni in tako nasproti tožilca. Povsem nepomembno je, če se sodišča izgovarjajo, da je takšna umestitev na "zatožno klop" nujna zaradi dovolj kvalitetnega zvočnega snemanja ali drugih zgolj "tehničnih" razlogov. Takšni razlogi niso primer "nujnega" razloga za omejitev temeljnih pravic v svobodni demokratični družbi (kvalitetno snemanje bi se lahko zagotovilo na drug način, ne na način, ki posega v pravice) in so še posebej problematični v tranzicijskih demokracijah, ki bi se morale kar se da jasno odmejiti od nedemokratičnega režima, ki enakopravnosti v kazenskem postopku ni priznaval. Svobodna demokratična družba mora vse razloge za poseg v pravice, ki niso nujni, odpraviti in zagotoviti enakopraven kazenski postopek.

5. Ali, kot je pred menoj o tem že leta 2009 pisal dr. Zvonko Fišer:

"Anekdota pravi, da si je Robert Badinter (saj vemo, za koga gre: to je tisti pravosodni minister, pod katerim so v Franciji leta 1981 ukinili smrtno kazen, pozneje predsednik Ustavnega sveta in predsednik arbitražne komisije, ki je ugotovila razpad Jugoslavije ...), ko je pred leti obiskal Slovenijo, želel ogledati kakšno sodno dvorano. V Ljubljanski sodni palači na Tavčarjevi so mu pokazali staro in imenitno razpravno dvorano. Ko je Badinter stopil vanjo, je (seveda, izkušen pravniški maček) takoj opazil klop in pult na sredi prostora. Pripomnil je, da mu je povsem jasno, kakšne vrste kazenski postopek imamo v Sloveniji.

Namen kazenskega postopka ni stigmatizacija s posedanjem v soj žarometov na sredo dvorane, temveč odločanje o tem, ali je obtoženi storil kaznivo dejanje in ali je zanj kriv ali ne. Dodatnega sramotenja si v modernem kazenskem postopku ne smemo privoščiti, ne z uporabo neprimerne izrazoslovja ne s simboliko. Navaditi se bomo morali, da je zagovornikovo mesto ob obtožencu, ali narobe, obtoženčevo ob njegovem zagovorniku. Na isto raven in prav tako na prostor pred sodiščem se bo moral spustiti upravičeni tožilec, tudi državni, ki ob sodniku nima kaj početi, saj ni njegov pomočnik, pa čeprav je državni organ. S tega položaja se bosta morala truditi, da v kontradiktorni razpravi z dokazi prepričata sodišče vsak v svoj prav. Posedanje obtoženca na zatožno klop na sredi dvorane je, Badinter ima prav, precej bolj vprašanje ureditve postopka in njegove simbolike kot pa logistike. ... Reforma kazenskega postopka je predvsem spreminjanje miselnosti ljudi. Simbolna sporočila so včasih precej jasnejša kot stotine členov v zakonu".^[1]

II.

6. Večina je svojo odločitev o zavrženju ustavne pritožbe, in posledično zato zdaj tudi te pobude, sprejela na podlagi pretirano formalističnega stališča, da mora pritožnik pred pritožbo na Ustavno sodišče vedno izčrpati vse stopnje pred rednimi sodišči in da je izjemna (predhodna) obravnava na Ustavnem sodišču mogoča zgolj ob neizčrpanju izrednih pravnih sredstev, ne pa tudi, ko pritožnik še ni izčrpal rednih pravnih sredstev.

7. Da je to stališče pravno napačno, sem konsistentno pojasnil že v več svojih ločenih mnenjih. Temu svojemu stališču ostajam zvest tudi naprej, vse dokler ni tehtnega protiargumenta, ki bi me lahko prepričal v nasprotno. Po moji oceni besedna in pravzaprav edina ustavnoskladna razlaga drugega odstavka 51. člena Zakona o Ustavnem sodišču (ZUstS) namreč izrecno predvideva možnost predčasne obravnave Ustavnega sodišča v *vseh fazah* postopka pred izčrpanjem izrednih pravnih sredstev. Dikcija te določbe ne pravi "pred izčrpanjem izrednih pravnih sredstev, a šele po izčrpanju rednih pravnih sredstev", temveč zgolj "pred izčrpanjem izrednih pravnih

sredstev", pika. Pred izčrpanjem izrednih pravnih sredstev pa so seveda vse faze postopka *pred* tovrstnimi zadnjimi (izrednimi) pravnimi sredstvi. Če bi zakonodajalec želel omejiti vlaganje ustavnih pritožb v primerih očitnih kršitev samo na eno od faz postopka pred izčrpanjem izrednih pravnih sredstev, namreč na zadnjo, bi to lahko zlahka in izrecno določil, pa tega ni storil. Besedna razlaga določbe je torej jasna in vsako večje oženje pravic s sodno interpretacijo bi moralo biti predmet resne skrbi, saj kaže na verjetnost samovoljnega, protizakonitega ravnanja Ustavnega sodišča (iz razloga, da bi se zlahka zne bilo vrste primerov, ki bi jih sicer zaradi varstva pravic moralo presojsati). Če je le kršitev dovolj resna ter bi njeno neobravnavanje pred Ustavnim sodiščem povzročilo hude nepopravljive posledice, ima Ustavno sodišče torej diskrecijo ("lahko" pravi dikcija zakonske določbe!), da po svoji presoji glede na težo in pomen kršitve ter težo nepopravljivih posledic odloči o sprejemu posamezne vloge v predčasno obravnavo ne glede na to, v kateri fazi pred izčrpanjem zadnje stopnje (tj. izrednih pravnih sredstev) se zatrjuje kršitev.[2]

8. Nemško Zvezno ustavno sodišče deluje ravno na podlagi tega pomena zakonske norme, kot ga zagovarjam v tem ločenem mnenju: ustavno pritožbo lahko sprejme v obravnavo *kadarkoli* pred izrednimi pravnimi sredstvi, če obstoječa pravna sredstva pred rednim sodiščem pritožniku ne bi mogla preprečiti hude nepopravljive škode. Drugi odstavek 90. člena nemškega Zakona o Ustavnem sodišču tako določa: "Če ima pritožnik na voljo pravna sredstva zoper druga sodišča, sme vložiti ustavno pritožbo šele, ko so izčrpana vsa pravna sredstva. Vendar pa lahko Zvezno ustavno sodišče o ustavni pritožbi odloči tudi, če je bila ta vložena preden so bila izčrpana vsa pravna sredstva, če gre za ustavno pritožbo splošnega pomena ali pa če bi zatekanje k pritoževanju po poti ostalih sodišč za pritožnika imelo za posledico nastanek hude nepopravljive škode."

9. Zakaj torej slovensko Ustavno sodišče v ostrem nasprotju s tem po formalnem avtomatizmu oži svojo pristojnost, tako da je predhodna obravnava resnih kršitev mogoča zgolj ob neizčrpanju izrednih pravnih sredstev, ne pa tudi, ko pritožnik še ni izčrpal tudi rednih pravnih sredstev? Ko so zagovorniki avtomatizma soočeni s tem izzivom, ponudijo protiargument prenatrpanosti Ustavnega sodišča s primeri, če bi to sodišče kršitve Ustave tu in tam lahko saniralo tudi na stopnjah *pred* končanjem rednih pravnih sredstev (glej npr. pritrtilno ločeno mnenje sodnice dr. Sovdat k sklepu št. U-I-78/17, Up-412/17). Ob zgornjem pojasnilu, da je nasprotna rešitev, kot jo zagovarjam sam, v uporabi ravno pri vodilnem evropskem ustavnem sodišču – nemškem –, pa se tovrsten protiargument naposled izkaže za praznega. Ali je torej tudi nemško Zvezno ustavno sodišče *zaradi dopuščanja predčasnega obravnavanja tovrstnih primerov* prenatrpano? Seveda ne. Tako kot pri nas tam določba predpostavlja diskrecijsko odločanje, tako da sodišče lahko skrbno izbere in mora skrbno izbrati v sprejem npr. tiste primere kršitev iz rednih stopenj, ki so dovolj resne/očitne in obenem za sanacijo primerne, tako da bi njihovo razčiščenje na ustavni ravni pomembno prispevalo k precedenčni razrešitvi za številne primere tovrstnih kršitev v praksi. Tak pa je ravno obravnavani primer.

10. Večina je s tem, ko je pritožnikovi vlogi zavrgla, omogočila nadaljevanje na stotine primerov kršitev v tovrstnih zadevah, skupaj z nadaljevanjem brezuspešnega pritoževanja in s tem podaljševanja sodnih postopkov (dejstvo je, da redna sodišča ustavnopravnih argumentov glede sedežnega reda ne upoštevajo, na tej podlagi sodb sama ne razveljavljajo, in da je to vprašanje, ki še vedno čaka na celovito vsebinsko presojo Ustavnega sodišča). Za učinkovitost pravne države in varstvo temeljnih ustavnih pravic ima to izredno negativne posledice, da o

nepotrebem finančnem bremenu, ki ga ima to za davkoplačevalce, niti ne govorimo. Če pa bi Ustavno sodišče pazljivo uporabilo svojo diskrecijo in z enim hitrim rezom (vsebinsko odločitvijo o tako precedenčni zadevi) razrešilo vse tovrstne primere, bi s tem poleg obvarovanja pravic tudi pomembno razbremenilo sodne postopke. Ker gre pri sprejemih v obravnavo pred izčrpanjem torej v resnici za vprašanje diskrecije, ki pa jo je potrebno pravilno uporabljati, ne kar povprek, ampak v točno določenih primerih, ki to omogočajo, se kakršenkoli pomislek, da bi bilo Ustavno sodišče, če bi določba o obravnavi pred izčrpanjem veljala za vse stopnje pred izčrpanjem izrednih pravnih sredstev, povsem zasuto s tovrstnimi pritožbami, v končni analizi pokaže za navideznega. Takšen pristop se zateka k sofizmu apokaliptičnih scenarijev, da bi potešil svojo nemoč na ravni argumentacije, s tem pa sam povzroča, da se očitek o tako temeljnih in množičnih kršitvah ne razčisti in da se namesto tega v stotinah in stotinah primerov sodišča in pritožnike obremenjuje še naprej. Na ta način do napredka pravne države še dolgo ne bo prišlo.

DDr. Klemen Jaklič
Sodnik

[1] Z. Fišer, Kje sedi obtoženi? Pravna praksa, 15. 1. 2009, str. 16.

[2] Za podrobnejše pojasnilo, zakaj bi bila nasprotna razlaga tudi ustavno neskladna, glej odklonilno ločeno mnenje sodnika DDr. Jakliča v zadevi št. U-I-78/17, Up-412/17.

⇒

Vrsta zadeve:

ocena ustavnosti in zakonitosti predpisov in drugih splošnih aktov

Vrsta akta:

podzakonski akt
podzakonski akt

Vlagatelj:

Stanko Omerzu, Maribor

Datum vloge:

18. 4. 2018

Datum odločitve:

9. 5. 2019

Vrsta odločitve:

sklep

Vrsta rešitve:

zavrženje

Objava:

Dokument:

US31889